

Obvezni prilog - obrazloženje plana

UVOD

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br: 90/92, 29/94 i 10/97, 124/97, 50/98, 68/98, 22/99, 42/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02 i 25/03) formirana je Općina Trpanj. Formirala se 1997. godine izdvajanjem iz prvotno formirane Općine Orebić.

U skladu s odredbama Zakona o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 I 100/04) i temeljem Izvješća o stanju u prostoru i Programa mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije br: 2/99), te zaključka Općinskog vijeća o izradi PPUO Trpanj od 27. listopada 1997. godine, Općina Trpanj i Sveučilište u Zagrebu, Arhitektonski fakultet - Zavod za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu sklopili su 19. prosinca 1997. godine ugovor broj: 69/97-19 za izradu «Prostornog plana uređenja Općine Trpanj», u daljnjem tekstu - Plan.

Tijekom godina izvršeni su obilasci prostora Općine, i održani su sastanci s većinom glavara mjesta Općine. U istom vremenu obavljene su sve radnje potrebne za izradu odgovarajućih kartografskih podloga na kojima se trebao izrađivati Plan.

Glavni planerski i tehnički posao obavljen je tijekom 2001 i 2002. godine u Zagrebu na Arhitektonskom fakultetu - Zavodu za urbanizam, prostorno planiranje i pejzažnu arhitekturu.

Početni nedostatak planova višeg reda (na razini Županije) nadoknadio se suradnjom s nadležnim državnim i županijskim institucijama u težnji da Plan bude izrađen u skladu s ciljevima korištenja, gospodarenja i zaštite prostora zapisanim u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske, Izvješću o stanju u prostoru i Programu mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine Trpanj. Donošenjem Prostornog plana Dubrovačko-neretvanske županije, dalje PPDNŽ (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03), Zakona o izmjenama i dopunama zakona o prostornom uređenju (NN 100/04), Usklađenja PPDNŽ s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 3/05) (dalje Usklađenje PPDNŽ) te Izmjena i dopuna PPDNŽ (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 03/06) (dalje Izmjene i dopune PPDNŽ) pristupilo se usklađenju do tada urađenog Plana s navedenim dokumentima, održavanjem ponovljene javne rasprave.

Plan je izrađen u suradnji s institucijama:

Kulturna baština: MINISTARSTVO KULTURE, Državna uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Dubrovniku, Dubrovnik, prirodna baština: MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PROSTORNOG UREĐENJA, Uprava za zaštitu prirode, Zagreb, šumske površine: "HRVATSKE ŠUME, Dubrovnik, cestovni promet: HRVATSKA UPRAVA ZA CESTE, Središnji ured, Odjel za razvitak i planiranje, Zagreb, ŽUPANIJSKA UPRAVA ZA CESTE, Dubrovnik, pomorski promet: ŽUPANIJSKA LUČKA UPRAVA DUBROVNIK, Ured za pomorstvo, Dubrovnik, LUČKA KAPETANIJA DUBROVNIK, Dubrovnik, poštanski promet: HRVATSKE POŠTE, Središnji ured, Dubrovnik, telekomunikacije: HT – TK CENTAR DUBROVNIK, Dubrovnik, HRVATSKA RADIOTELEVIZIJA, Odašiljači i veze, Plansko tehnološki odjel, Zagreb, VIP – NET GSM d.o.o., Zagreb, elektroenergetika:

HRVATSKA ELEKTROPRIVREDA, D.P. "ELEKTROJUG"- Dubrovnik, Dubrovnik, vodnogospodarstvo: HRVATSKE VODE, Vodnogospodarski odjeljak Split, Split, N.P.K.L. d.o.o., Korčula, turizam: MINISTARSTVO TURIZMA, Odjel za prostorno uređenje i zaštitu okoliša, Zagreb

Cjelokupni rad na izradi prvotnog prijedloga Plana završen je u svibnju 2003. godine, a javnoj se raspravi pristupilo krajem 2004. godine: od 26. 10. 2004. do 26. 11. 2004. godine. Donošenjem Usklađenja PPDNŽ u travnju 2005. godine izvršena su usklađenja u Planu, pa se pristupilo ponovljenoj javnoj raspravi, koja je održana od 02. 11. 2005. do 16. 11. 2005. godine. Nakon stručne analize pristiglih primjedaba, osobito primjedaba i sugestija Županijskog zavoda za prostorno uređenje, Dubrovnik, na sjednici Vijeća Općine održanoj kolovoza 2006. godine prihvaćen je Konačni prijedlog Plana koji je potom upućen na daljnji postupak. Nakon toga zbog problema koji su se u međuvremenu pojavili, pristupilo se 2. ponovljenom javnom uvidu. Konačno, 01. veljače 2007. godine nakon analize novih primjedaba prihvaćen je konačan prijedlog PPUO Trpanj. Donošenjem Zakona o prostornom uređenju i gradnji („Narodne novine“ br.: 76/2007.) bilo je potrebno ponoviti javnu raspravu. „Novi“ konačni prijedlog Plana dobio je suglasnost Ministarstva zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva 17. listopada 2008. godine, nakon čega je Vijeće konačno donijelo Plan.

A RAZLOZI IZRADE PLANA

Prošlo je više od dvadeset godina od izrade Prostornog plana općine Dubrovnik (Službeni glasnik općine Dubrovnik 12/86, 10/87, 3/89, 13/89, 8/91) u sastavu koje bivše općine se nalazila današnja Općina.

Od momenta izrade navedenog Plana došlo je do temeljitih promjena društvenog uređenja. Došlo je i do promjena u samom pristupu izradi prostornih planova temeljem, među ostalim i općih ciljeva navedenih u Strategiji prostornog uređenja Republike Hrvatske i Programu prostornog uređenja Republike Hrvatske. U potpunosti se promijenila relevantna zakonska regulativa.

Možemo navesti: tri grupe razloga za izradu novih prostornih planova:

- Političke promjene dovele su do novog administrativno-teritorijalnog ustroja, koji nije u skladu s postojećom zastarjelom prostorno-planskom dokumentacijom, što stvara znatne poteškoće i otežava ostvarenje nužnih prostornih, urbanističkih i graditeljskih zahvata.
- U okviru političkih promjena, bitno je naglasiti, promijenio se i imovinsko-pravni sustav, koji je uveo privatno vlasništvo umjesto društvenog i javni interes umjesto opće društvenog. Ovaj moment bitno utječe na oblikovanje novog pristupa u urbanističkom i prostornom planiranju postavljajući mnoga nova ograničenja, iz čega proizlazi nužna potreba stalnog usklađivanja interesa raznih korisnika prostora poradi postizanja optimalnih prostorno-planskih rješenja.
- Slijedom europskih i svjetskih trendova promijenili su se kriteriji zaštite okoliša, zaštite kulturne i prirodne baštine, te zaštite krajobraza, njegovih osobitosti i njegovog lokalnog identiteta. Plod je to novih spoznaja, ali i pojačane svijesti o potrebi znatno veće skrbi za naslijeđeni prostor i očuvanje tradicijske slike kraja. U dosadašnjoj prostorno-planskoj dokumentaciji, koja se temelji pretežno na kvantitativnom modelu razvoja, ta je skrb bila uglavnom deklarativna.

Stoga, kao posljedica novih stavova i pooštrenih kriterija zaštite prostora nameće se potreba ispravljanja dosadašnje metodologije i ustaljene sheme izrade dokumenata prostornog uređenja gdje su prevladavali funkcionalni i kvantitativni modeli razvoja. Od navedenih modela prostornog razvoja potrebno je danas odustati, ili ih prilagoditi novim spoznajama realistične ravnoteže usklađujući međusobno mogućnosti prostora da podnese određene namjene s jedne strane i potrebe za prostorom s druge strane, a u skladu s principima održivog razvoja, kako ne bi došlo do nepovratnog uništenja neobnovljivih prirodnih resursa. Zakonska obaveza, a potom neusklađenost važećeg prostornog plana s novim stavovima na temelju kojih se danas pristupa izradi prostornih planova uređenja i želja da se ima jedan cjelovit temeljni dokument prostornog uređenja Općine osnovni su razlozi pristupanja izradi Plana.

Shvaćajući navedene temeljne razloge te spoznavajući vrijednosti prostora i važnost njegove buduće očuvanosti, Općinsko vijeće Općine odlučilo je pristupiti izradi Plana te:

- u skladu sa zakonskim obvezama i još uvijek važećim Prostornim planom općine Dubrovnik uskladiti prostorno-plansku dokumentaciju s novim političkim ustrojem Županije i u tom kontekstu odrediti položaj Općine;
- u skladu s novim stavovima prema prostoru čuvati identitet ambijenta, zaštititi u najvećoj mogućoj mjeri kulturno i prirodno nasljeđe Općine, kao temeljnu podlogu razvoja turizma, ali i svekolike kvalitete življenja u Općini, detaljnom evidencijom i revalorizacijom vrijednosti spomenika graditeljske i prirodne baštine, evidencijom i vrednovanjem krajobraza, kako prirodnog tako i kultiviranog (modificiranog), ali i umjetnog (antropogenog, kulturnog);
- zaštititi prostor od uništavanja, neracionalnog trošenja nekvalitetnom i nedovoljno promišljenom izgradnjom;
- preispitati građevinska područja u još važećem Prostornom planu općine Dubrovnik

B. ZAKONSKI OKVIRI

Temeljni zakonski okviri za izradu Plana su

- a) Ustav Republike Hrvatske,
- b) Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske,
- c) PPDNŽ,
- d) Usklađenje PPDNŽ,
- e) Izmjene i dopune PPDNŽ,
- f) Zakon o prostornom uređenju i gradnji

Zakonom o prostornom uređenju propisana je dokumentacija, dokumenti i postupci, koji se moraju donositi ili trajno obavljati, a koji su polazište ili osnova za izradu Plana.

Njegove odredbe temelje se na Ustavu RH. Ustavne odredbe o korištenju i zaštiti prostora ugrađene su u četiri članka:

Članak 2.

Sabor Republike Hrvatske i narod neposredno, samostalno, u skladu s Ustavom i Zakonom, odlučuje (...)

- o očuvanju prirodnog i kulturnog bogatstva i korištenju njime.

Članak 3.

(...) očuvanje prirode i čovjekovog okoliša (...) najviše su vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske.

Članak 52.

More, morska obala i otoci, vode, zračni prostor, rudno blago i druga prirodna bogatstva, ali i zemljište, šume, biljni i životinjski svijet, drugi dijelovi prirode, nekretnine i stvari od osobitog kulturnoga, povijesnoga, gospodarskoga i ekološkoga značenja, za koje je zakonom određeno da su od interesa za Republiku, imaju njezinu osobitu zaštitu.

Članak 69.

Svatko ima pravo na zdrav život. Republika osigurava pravo građana na zdrav okoliš. Građani, državna, javna i gospodarska tijela i udruge, dužni su, u sklopu svojih ovlasti i djelatnosti, osobitu skrb posvećivati zaštiti zdravlja ljudi, prirode i ljudskog okoliša.

Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske i Program prostornog uređenja Republike Hrvatske prvi su planski dokumenti, koji daju opća polazišta i ciljeve, temeljna načela i principe uređenja prostora, a koji trebaju biti osnova izrade dokumenata prostornog uređenja.

Programom mjera za unapređenje stanja u prostoru Općine određeni su dokumenti prostornog uređenja, koji se trebaju donijeti za prostor Općine, pri čemu je Plan naznačen kao prvi i temeljni.

Konačno, prvi viši Plan na koji se nastavlja ovaj Plan od prosinca 2003. godine je Prostornim plan Dubrovačko-neretvanske županije i njegove kasnije izmjene.

C. TEMELJNI POSTUPAK IZRADE PLANA

Sukladno izloženim polazištima, koja su uključila razloge izrade Plana i zakonske okvire, a posljedično potrebni sadržaj i strukturu samog Plana, odabrana je i metoda ,odnosno postupak njegove izrade, koja se prvenstveno temeljila na:

detaljnijom upoznavanju prostora i potreba za prostorom;

upoznavanju, evidentiranju i valorizaciji vrijednosti prirodnog nasljeđa,
upoznavanju, evidentiranju i revalorizaciji vrijednosti graditeljskog nasljeđa;

upoznavanju fizičke, društvene, gospodarske, socijalne i druge strukture Općine i svekolikih prostornih potreba;

ocjeni mogućnosti prostora da u kontekstu vrijednosti prirodnog i kulturnog nasljeđa odgovori na:

prostorne zahtjeve na razini Općine i na
prostorne zahtjeve na razini lokalnih zajednica.

Dakle, u svojoj biti, postupak izrade Plana zasnivao se na mogućnostima prostora da u danim uvjetima i prirodnim ograničenjima primi određene funkcije bez štete za prirodni okoliš i njegov krajobraz, a sukladno principima “održivog razvoja” i da zatim u skladu s navedenim principima zadovolji potrebe lokalnih sredina.

U cilju ostvarivanja navedenog metodološkog postupka izrađivač plana ostvario je suradnju s općinskim službama, koje su mu osigurale detaljno upoznavanje prostora Općine s jedne strane i upoznale ga s potrebama Općine i lokalnih zajednica s druge strane. Paralelno su rađene studije koje su obradile demografsku, prirodnu i graditeljsku komponentu prostora.

Izrađivač plana izvršio je sintezu, koja je rezultirala tekstom i grafičkim priložima uobičajenim u elaboratu Plana.

Tijekom izrade Plana poštovane su zakonske formalnosti propisane Zakonom o prostornom uređenju (NN 30/94, 68/98, 61/00, 32/02 i 100/04), Uredbom o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98), Zakonom o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07) i Pravilnikom o sadržaju, mjerilima kartografskim prikazima, obaveznim prostornim pokazateljima i standardu elaborata prostornih planova (NN 106/98).

D. I. IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA OPĆINE TRPANJ

Izrada I. izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja Općine Trpanj (dalje: Izmjene i dopune PPUO Trpanj)) pokrenuta je Odlukom o izradi I. izmjena i dopuna Odluke o donošenju Prostornog plana uređenja Općine Trpanj (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije, broj 1/09.) (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 10/13; dalje: Odluka o izradi).

Pravna osnova za izradu i donošenje Plana je Zakon o prostornom uređenju i gradnji (NN 76/07, 38/09, 55/11, 90/11, 50/12, 55/12, 80/13, 75/15; dalje: Zakon). Tijekom izrade ovih izmjena i dopuna navedeni Zakon prestao je važiti, te je donesen Zakon o prostornom uređenju (NN 153/13). Sukladno odredbama Zakona o prostornom uređenju postupak ovih izmjena i dopuna dovršit će se temeljem Zakona koji je prestao važiti, te propisa donesenih temeljem tog Zakona, uz obvezu dopune PPUO Trpanj u segmentu utvrđivanja neuređenih dijelova građevinskih područja što propisuje Zakon o prostornom uređenju.

PPUO Trpanj donesen je 2009. godine nakon višegodišnje izrade. U razdoblju od donošenja PPUO Trpanj došlo je do promjena u dijelu propisa od utjecaja kako na postupak izrade i donošenja tako i na rješenja dokumenata prostornog uređenja, te je na razini Općinskih tijela postignut konsenzus o pristupanju izmjenama i dopunama PPUO Trpanj. Pored navedenog, kroz protekli period uočena su određena ograničenja u provedbi PPUO Trpanj, te se planiranim izmjenama i dopunama ova ograničenja namjeravaju ukloniti kako bi se ostvarile razvojne potrebe Općine. Nadalje, u proteklom periodu Jedinstvenom upravnom odjelu Općine dostavljen je veći broj zahtjeva za

izradi izmjena i dopuna PPUO-a koje su potom uvrštene u Odluku o izradi. Pored navedenog razlozi izrade izmjena i dopuna PPUO-a Trpanj proizlazi i iz Izmjena i dopuna Prostornog plana Dubrovačko-neretvanska županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 06/03, 03/05, 07/10, 4/12– ispr., 9/13, 2/15, NN 10/15; dalje: PPDNŽ) izvršenih u periodu od donošenja PPUO Trpanj, te je potrebno plan u određenim segmentima uskladiti s aktualnim prostornim rješenjima PPDNŽ-a.

Odlukom o izradi detaljno je određen opseg izmjena i dopuna PPUO Trpanj. Pored usklađenja s izmijenjenom regulativom i PPDNŽ-om, te korekcijama određenih urbanističkih parametara izmjene i dopune odnose se i na korekcije planskih rješenja temeljem očitovanja javnopravnih tijela, reviziju obuhvata urbanističkih planova uređenja, utvrđivanje neuređenih dijelova građevinskih područja, revizija izgrađenih i neizgrađenih dijelova građevinskih područja, korekcije granice građevinskih područja naselja sukladno usvojenim zahtjevima, ali bez povećanja ukupne površine građevinskih područja naselja, te ostale korekcije i dopune planskih rješenja koja su se kroz implementaciju važećeg Plana pokazala teško provediva.

Utvrđenim izmjenama i dopunama PPUO Trpanj omogućuje se ravnomjeran i uravnotežen razvoj na području Općine, te povećanje razine usluge i kvalitete izgrađenog okoliša. Sukladno programskim određenjima Odluke o izradi izmjene i dopune PPUO Trpanj obuhvaća izmjene tekstualnog i grafičkog dijela plana te obrazloženja, a u postupku su bili razmatrani isključivo zahtjevi koji su bili predmetom Odluke o izradi.

1. POLAZIŠTA

1.1. POLOŽAJ, ZNAČAJ I POSEBNOSTI PODRUČJA OPĆINE U ODNOSU NA PROSTOR I SUSTAV ŽUPANIJE I DRŽAVE

1.1.1. OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

Današnje upravno-teritorijalno ustrojstvo Republike Hrvatske uređeno je Ustavom Republike Hrvatske, i među ostalim zakonima, Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN br: 90/92, 29/94 i 10/97, 124/97, 50/98, 68/98, 22/99, 42/99, 117/99, 128/99, 44/00, 129/00, 92/01, 79/02 i 25/03), kojim je Zakonom prostor nekadašnje općine Dubrovnik podijeljen je na devet novih Općina i jedan Grad. Jedna od novoformiranih Općina je i Općina Trpanj.

Ovaj Plan izrađuje se za područje nove Općine Trpanj i primjenjivat će se na njenom teritoriju. Danom stupanja na snagu ovoga Plana na njenom teritoriju prestaju važiti svi tekstualni i grafički dijelovi Prostornog plana općine Dubrovnik (Službeni glasnik općine Dubrovnik 12/86, 10/87, 3/89, 13/89, 8/91)

Općina Trpanj prostire se na 36,70 km². Prema Popisu stanovništva 1991. godine imala je 871 stanovnika, a prema Popisu stanovništva 2001. godine zadržala je isti broj stanovnika 871. Oni su živjeli u, statistički promatrano, 4 naselja. Središnje naselje Trpanj imalo je 2001. godine 707 stanovnika, a srednje naselje Općine 217 stanovnika, što je također stagnacija u odnosu na 1991. godinu. Naselje Trpanj u zadnjem popisnom razdoblju nešto je povećao broj svojih stanovnika, dok se broj stanovnika u unutrašnjosti Općine smanjio. Gustoća stanovništva iznosila je 1991. godine, a ista se zadržala i 2001. godine minimalnih 23,7 stanovnika po km².

Istovremeno Dubrovačko-neretvanska županija u kojoj je i Općina Trpanj prostire se na 1783 km² kopnene površine, a prema popisu stanovništva 1991. godine imala je 126329 stanovnika, 2001. godine 122870 stanovnika, koji su živjeli u 225 naselja. Srednje naselje Županije imalo je 1991. godine 561 stanovnika, a 2001. godine manje, 481 stanovnika. Gustoća stanovništva iznosila je 1991. godine 70,8 stanovnika po km², a 2001. godine nešto je pala i iznosila je 68,91 stanovnika po km².

Prema tome Općina Trpanj u županijskom prostoru sudjeluje sa 2,0 % površine, i svega 0,8% stanovništva prema Popisu 2001. godine. U broju naselja participira s 2,1%.

Tablica 1-1.

TABLICA 1-1
OSNOVNI PODACI O STANJU U PROSTORU

ŽUPANIJA DUBROVAČKO- NERETVAN SKA	POVRŠINA		STANOVNICI						STANOVI						DOMAĆINSTVA			GUSTOĆA NASELJENOSTI	
			POPIS 1981.		POPIS 1991.		POPIS 2001.		POPIS 1981.		POPIS 1991.		POPIS 2001.		POPIS 1981.	POPIS 1991.	POPIS 2001.	1991.	2001.
	Km ²	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	Broj	Broj	St / Km ²	St / Km ²
ŽUPANIJA ukupno	1783,7	100	115683	100	126329	100	122870	100	26523	100	48414	100	52048	100	29156	39012	39125	70,8	68,91

Gradovi ukupno																				
Gradovi pojedinačno																				
Općine ukupno																				
Općina Trpanj	35,7	2,0	1047	0,9	871	0,7	871	0,8	-	0	755	1,6	799-	1,54	-	344	344-	24,4	24,4	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb. Podaci nisu cjeloviti, jer neki još nisu objavljeni za Popis 2001. godine.

Uspoređujući kretanje broja stanovnika uočavamo da stanovništvo Županije u razdoblju 81/71 (indeks 1,07), i u razdoblju 91/81 (indeks 1,09) konstantno raste, dok je o zadnjem popisnom razdoblju značajnije palo (indeks 0,90). U istim periodima populacija Općine pada, da bi u zadnjem popisnom razdoblju stagnirala.

Dubrovačko-neretvansku županiju čini pet Gradova i 17 Općina¹. Usporednom analizom sedam odabranih činitelja što zastupaju: kvantitativne, vitalne, dinamičke, društveno-gospodarske i demografske karakteristike Gradova/Općina i time na određen način zrcale njihovo demografsko stanje, moguće je dati razmjerno objektivnu sliku (demografske) pozicije svakog Grada/Općine promatranog prostora. Ovakva analiza, može ukazati i na eventualne anomalije stanja te na izvjestan način pruža razmjerno objektivnu (skupnu) prostorno-demografsku sliku pozicije Gradova/Općina (ili naselja) u okviru određenog prostora.

Prikaz na Grafikonu 1 zorno pokazuje hijerarhijski slijed Gradova/Općina Dubrovačko-neretvanske županije. Apcisa prikazuje slijed Gradova/Općina, a ordinata kumulativne vrijednosti diferencija zbroja rangova, jer se ovim matematičkim postupkom jasno mogu grafički uočiti lomovi kontinuiteta funkcije i lako se mogu odrediti grupacije, koje teško možemo prepoznati promatrajući samo slijed brojaka. Ne ulazeći u dublje analize, ukratko, iz grafikona 1 možemo uočiti hijerarhijski slijed tri izrazito definirane grupacije Gradova/Općina Županije.

Na čelu se nalazi, naravno, Grad Dubrovnik promatran zajedno sa Župom Dubrovačkom kao cjelina². Grad Metković na vrlo je visokom drugom mjestu. Možda iznenađujuće visoko mjesto ima i Općina Lastovo³, a slijede je Gradovi Korčula i Ploče. Svi navedeni čelni Gradovi, odnosno Općine središta su širih prostora, pa i nije čudno što su se izdvojili iz promatranog skupa kao čelna naselja.

Slijedi grupa, koju tvore četiri Grada/Općine, razmjerno još uvijek hijerarhijski dosta visoko smještena. Sačinjavaju je Grad Opuzen, Općine Orebić, Konavle i Vela Luka. To

¹ U ovoj analizi Grad Dubrovnik i Općina Župa Dubrovačka promatrani su kao jedna cjelina, budući naselja Općine Župe Dubrovačke u popisu stanovništva 1991. godine nisu bila iskazana kao samostalna naselja s pridruženim statističkim podacima u službenim publikacijama Državnog zavoda za statistiku. Za tu diferencijaciju trebalo je ući u statističke popisne krugove. Zato navedena analiza koristi 21 jedinicu lokalne samouprave umjesto 22.

² Grad Dubrovnik i Župa Dubrovačka za potrebu izrade ovoga Plana nisu razdvajani na posebne jedinice.

³ Visoka pozicija Lastova, obzirom na odabrane analizirane pokazatelje, sasvim je logična i odličan je odraz njegove izolirane i zato "samodovoljne" pozicije. Obzirom na broj stanovnika razmjerno ih dosta radi u uslužnim djelatnostima (jednostavno neke usluge moraju biti), dnevno ne migriraju na rad u druge radne centre, indeks rasta je razmjerno visok (91/81: 1.28) i razmjerno je malo domaćinstava s poljoprivrednim gospodarstvom (18,3%).

su manja središta što popunjavaju međuprostore, ili su na povoljnim prometnim pozicijama.

Treća, posljednja, najveća je skupina od 12 Općina na čelu s Općinom Opuzen, a na začelju s Općinom Zažablje. U ovoj skupini smjestila se i Općina Trpanj. Trebalo bi izvršiti detaljniju analizu pozicije svake Općine pojedinačno. U ovoj kvantitativnoj analizi Općina Trpanj je u okviru Dubrovačko-neretvanske županije smještena razmjerno nisko.

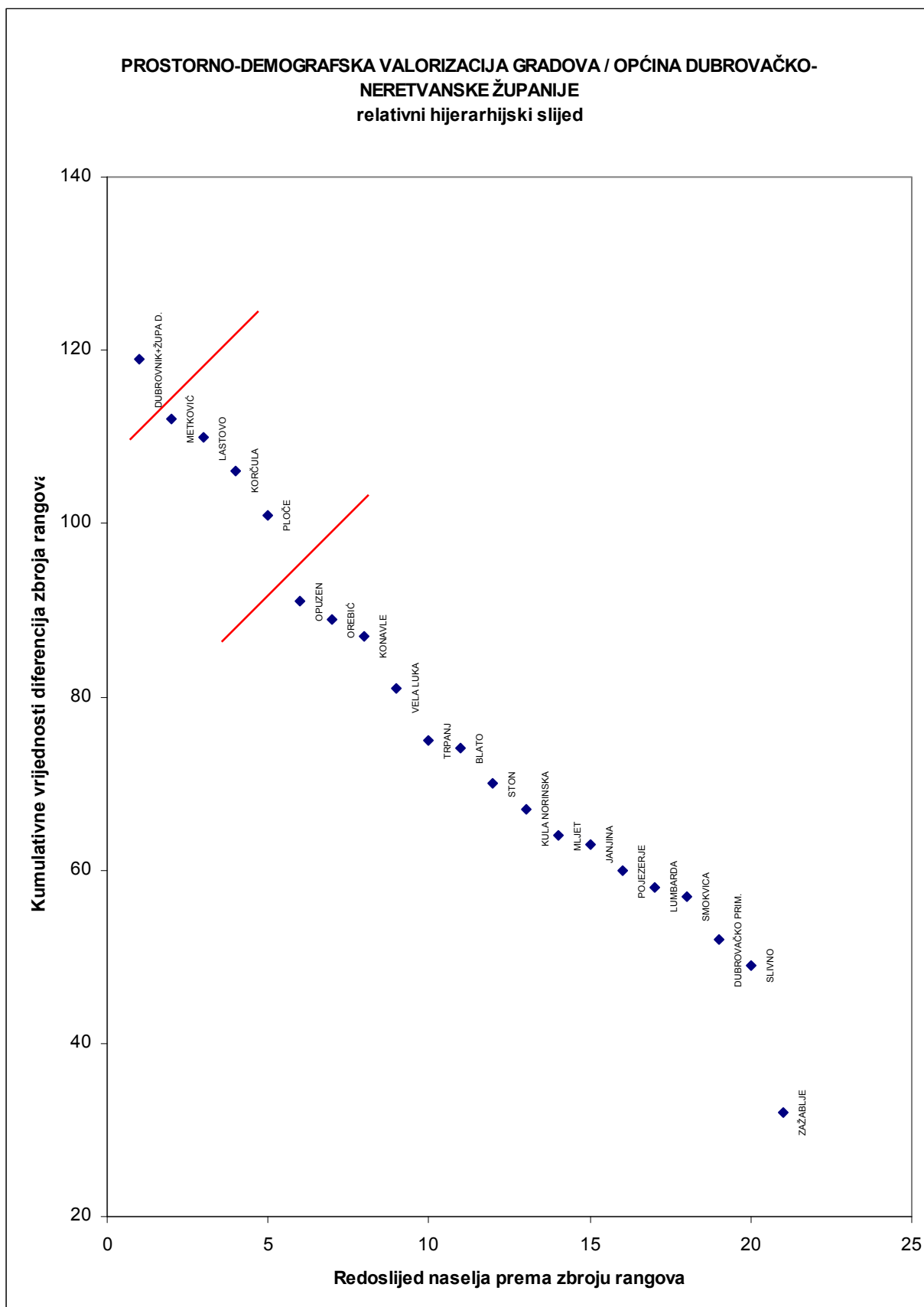
Ovakva pozicija Općine Trpanj rezultat je neujednačenih vrijednosti odabranih pokazatelja, od kojih bi kao vrjedniji mogli istaknuti razmjerno veći postotak broja radnika u ukupnom stanovništvu, postotno mali broj domaćinstava s poljodjelskim gospodarstvom i postotno veliki broj radnika što radi u mjestu stanovanja. Kao negativne pokazatelje u svakom slučaju loš indeks rasta stanovništva Općine i loš koeficijent starosti stanovništva Općine. Navedena pozicija rezultat je i geoprometnog položaja i dijelom razmjerno povoljnog prometnog položaja trajektne luke na potezu otok Korčula-zapadni Pelješac-Trpanj-Ploče.

1.1.1.1. SMJEŠTAJ, VELIČINA I GEOPROMETNI POLOŽAJ

Pelješac - stariji naziv Stonski rat ili samo Rat poluotok je na istočnoj obali Jadranskog mora. Dug 71 km, širok 2,5-7 km. obuhvaća 355 km². Leži između Neretvanskog i Malostonskog kanala na sjeveroistoku te Pelješkog i Mljetskog kanala na jugu i jugozapadu. S kopnom ga veže 1300 m široka Stonska prevlaka.

Općina Trpanj dio je megaregije jadranske Hrvatske kojoj pripada i Dubrovačko-neretvanska županija. U užem smislu ona je dio jugoistočne dalmatinske makroregije s arhipelagom. Južna Dalmacija je najmanji, najuži i najrjeđe naseljeni dio megaregije (Dubrovačko-neretvanska županija po gustoći je inače 14. među županijama i gradom Zagrebom). Čine je otoci Korčula, Lastovo i Mljet od većih te dubrovački arhipelag Elafitskih otoka, poluotok Pelješac, dubrovačko priobalje jugoistočno od poteza Klek - Neum i Konavle do Sutorine. To je jedini dio južnog Hrvatskog primorja, koji nema svoju zagoru unutar R. Hrvatske, jer neposredno iza obale prelazi u hercegovački krš R. BiH i primorja Crne Gore.

GRAFIKON 1-1

Prostorni domet jugoistočne Dalmatinske makroregije s arhipelagom, praktično Dubrovačko-neretvanske županije, teži pokrivanju cijele južne Dalmacije, međutim, utjecaj Dubrovnika na rubne predjele makroregije (Korčula, sjeverozapadni dio Pelješca, Lastovo, Ploče) slabiji je od odgovarajućih utjecaja ostalih regionalnih centara u južnome Hrvatskom primorju (Splita na pr.). Stoga valja razlikovati prostore uže i šire dubrovačke makroregije. Uži bi obuhvatio prigradsko priobalje s Elafitskim otocima, Župom i Konavlima, a širi gotovo cijelu južnu Dalmaciju, odnosno administrativno gledajući, preostali dio Dubrovačko-neretvanske županije čiji je dio i Općina Trpanj.

Općina Trpanj smještena u sjeverozapadnom dijelu Županije geografski je dio pelješkog kraja, koji nije jedinstven prostor, već se sastoji od dijela otoka Korčule i poluotoka Pelješca, kojega uska Stonska prevlaka veže sa susjednim kopnom.

Pelješki kraj ima prijelazno obilježje između splitske i dubrovačke regije, jer se zapadni dio Pelješca i otok Korčula nalaze u snažnom utjecaju Splita preko Vela Luke, Trpnja i Ploča, dok istočni Pelješac s Općinama Janjina i Ston ulazi u izrazitu gravitacionu zonu Dubrovnika.

Sudbinsku ulogu u životu ovoga prostora imao je njegov granični položaj između Venecije i Dubrovnika, te ekonomska snaga i pomorsko značenje Dubrovačke republike.

Promatrajući prometno-geografsku situaciju prostora u okviru države i njenog središnjeg dijela i glavnog grada Zagreba, tada je položaj ovoga prostora izrazito nepovoljan.

Kontinuitet naseljenosti na prostoru poluotoka Pelješca pratimo od prapovijesti preko Ilira i Rimljana, od kojih najviše ostataka ima do sada na prostoru Stona i Janjine. U prostoru su razasute brojne gomile i ostaci gradina, naročito pored Janjine, Nakovnja, Vignja, Podvlaštice (pored Orebića). Prisutnost grčkih kolonista potvrđuju nalazi ulomaka keramike i novca, oko Vignja, npr. Nalazi iz rimskog perioda brojniji su: Orebić, Viganj, uvala Sutvid, Lovište, Trpanj, Žuljana, Ston, Sreser - okolica Janjine. Plinije Stariji naziva Pelješac - Rhatanae Chersonesus - od tog oblika izvedeni su srednjovjekovni nazivi: Art, Rat, Stonski rat. Po propasti Zapadnorimskog carstva ovaj prostor dolazi u interesnu sferu Bizanta, a oko IX. st. drže ga Neretljani. Od 1333. godine, pa do sloma Dubrovačke republike trajno je u njenoj vlasti.

Starokršćansko doba i predromanika ostavili su svjedočanstva malim crkvicama, sakralnim objektima u prostoru oko Stona: Sv. Mihajlo, Sv. Martin, Sv. Petar, Gospa od Lužina, Sv. Mandaljena.; Sv. Juraj u Ponikvama. Iz kasnog su srednjeg vijeka brojne crkvice s grobljima. Pokoje postaju samostani.

1.1.1.2. PRIRODNE SVOJSTVENOSTI KRAJA

Svojim oblikom i položajem, južna je Dalmacija u klimatsko-pejzažnom pogledu maritimnija i ugodnija s manje bure, a više juga nego ostali dijelovi Dalmacije na sjeveru. Krš i ovdje prevladava, a tla su veoma skućena i bez stalnih površinskih tekućica. Biljni pokrivač je zagasitiji i osim u kopnenom stonsko-dubrovačkom zaleđu, bujniji nego drugdje u Dalmaciji.

Iako je Općina smještena na poluotoku skoro po svemu je otočnog karaktera. More i morska obala u potpunosti prožimaju krajolik i život ljudi Općine. Gospodarstvo Općine bitnim dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu mora, a dijelom i kopna (poljodjelstvo–vinogradarstvo). Još uvijek čisto, prozirno i plavo more je bitna sastavnica razvoja Općine i kraja, kako u prošlosti, tako i danas, a biti će to vjerojatno i u budućnosti. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore u zaštiti, od izgradnje i uništavanja obalnih prostora i u sprječavanju njegovog zagađenja ispuštanjem svekolikog otpada, čime se posredno štiti njegova fauna i flora

U kopnenom dijelu Općine, u reljefu Pelješca prevladavaju nizovi vapnenačkih bila i dolomitskih udolina. Dolomitsku podlogu pokrivaju najvrednije poljoprivredne površine. Bliže moru brojne su naplavine i zone fliša. Tipičnu udolinu predstavlja prostor Donje i Gornje Vručice.

Južni položaj i maritimnost ublažavaju termičke ekstreme i klimu čine ugodnom iako ponekad iznenade studeni prodori s kopna (pa je tako u naselju Orebić zabilježeno -6,5 0C kao apsolutni minimum). Sjeverni i osojni prostori Općine mnogo su neugodniji zbog kraćeg osunčanja i jake izloženosti buri.

Biljni pokrov je veoma oskudan. Ratarsko-stočarsko iskorištavanje prostora utjecalo je na devastaciju biljnog pokrova u kojemu su ostali često goli vapnenački kamenjari, ili prostrane površine gariga. Tablica 1-2.

Životinjski svijet Pelješca i Općine bogat je i različit, ali nije do danas detaljnije i sistematski istraživani. Uglavnom je zastupljena autohtona fauna. Masiv Sv. Ilije poznat je i pod nazivom Monte Vipera što znači brdo zmija, kojih zaista ima dosta i nije rijetkost sresti poskoka. U ovom kraju ima i dosta muflona koji se danas smatra već alohtonom vrstom.

Općina spada u trusna područja. Delta Neretve pripada velikom seizmičkom bloku koji obuhvaća područje donjeg toka rijeke Neretve, kanal između Neretve i poluotoka Pelješca i srednji dio poluotoka Pelješca kojemu pripada i Općina. U ovom području potresi se više ističu intenzitetom (VII - VIII0 MCS) nego učestalošću.

TABLICA 1-2: STRUKTURA ZATEČEČENOG POLJOPRIVREDNOG I ŠUMSKOG ZEMLJIŠTA OPĆINE

Općina /Županija	Ukupna površina ha	Poljoprivredne površine ha	Obradive površine ha	Oranice ha	Ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište	neplodno zemljište ha
Općina Trpanj	3569,70	1081,09	509,59	54,55	3465,42	104,28
Županija	282200					

1.1.2. PROSTORNO-RAZVOJNE I RESURSNE ZNAČAJKE

Potencijal skoro svakog prostora, pa tako i prostora na kojemu se prostire Općina za ukupni gospodarski, društveni i kulturni razvoj zavisi i ogleđa se u nekoliko povoljnih, odnosno nepovoljnih čimbenika.

U Općini prvenstveno su kao najznačajniji potencijali:

- prostor i okoliš sa svojim resursima i elementima, koji se u njemu pojavljuju i koji predstavljaju prirodni temelj svakog života i razvitka. Uglavnom su ograničeni i neponovljivi;

Slijede razmjerno nepovoljniji potencijali Općine:

- stanovništvo, broj, struktura, raspodjela, osobine, način života i njegove potrebe;
- mreža naselja, sustav zajedničkog života stanovništva, manjih središta u mreži seoskih naselja;
- povezanost pojedinih područja Općine međusobno i sa širim državnim prostorom, cestovnim, vodenim, zračnim i drugim infrastrukturnim sustavima;
- postojeće gospodarske jedinice razmještene u prostoru, njihova proizvodna i uslužna funkcija;
- sustav društvenih službi i njihovi objekti, obrazovne, kultura, zdravstvo, socijalna skrb itd.;
- organizacija od Države do Općine u svim njenim oblicima, do sustava lokalne uprave i samouprave, koja funkcionalno i hijerarhijski sudjeluje u procesu donošenja odluka važnih za tijek zajedničkog života i razvitka;
- geopolitički položaj, gospodarsko i strateško okruženje.

Posebnim vrijednostima resursima smatraju se:

- zaštićena područja prirode;
- spomenici graditeljske baštine;
- razvedena morska obala;
- resursi: prirodne šume, nezagađena tla, očuvani kultivirani krajobraz i veliki dio prirodne obale mora.

Od svih navedenih čimbenika, prostor i okoliš predstavljaju temeljno i iskonsko bogatstvo i ograničen prirodni izvor te okvir u kojemu su prisutne sve pojave i odvijaju se sve ljudske djelatnosti. Hrvatska ima veoma kvalitetan prostor i okoliš, a nije osobito bogata, strateškim sirovinama i energetske izvorima, pa uslijed toga svaki pristup razvitku, traži da se najracionalnije i najekonomičnije gospodari s okolišem i prostorom, a to se odnosi osobito na prostor Općine, zbog razmjerno guste naseljenosti i zauzetosti najvrednijeg i najnapućenijeg dijela obale.

Općina nema nikakvih sirovina, možda nešto kamena. Nema niti izvora energije, niti značajnijih količina pitke vode. Prirodna komponenta prostora, elementi prirodnog i uglavnom (još) sačuvanog tradicijskog kultiviranog i kulturnog krajolika te osobito šumoviti predjeli, općinski najvredniji su prirodni izvori, vrijedni čuvanja i podobni da budu temelj za prezentaciju prostora Općine u turističkom gospodarstvu.

Činjenica razvitka znanosti, tehnike, tehnologije, proizvodnje i potrošnje i posljedično snažan proces urbanizacije te osobito novi sustav vrijednosti i privatnog vlasništva,

ugrozili su prostor i okoliš Općine, pa je to zahtijevalo novi pragmatičniji pristup planiranju i uređivanju prostora, a on počiva na nekoliko načela:

- Planiranje i uređenje prostora mora obuhvatiti ne samo prostor i njegovo funkcionalno uređenje već i sve pojave koje se javljaju u tom prostoru.
- Temeljni cilj takvog planiranja prostora postizanje je održivog - trajnog i postojanog - razvoja, koji će koristiti sadašnji prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja.
- Jedno od osnovnih polazišta modernog pristupa prostornom uređenju jest ravnopravno vrednovanje ciljeva zaštite prostora i okoliša s ciljevima razvitka već u prvoj fazi planskog procesa.

Iz svega proizlazi potreba cjelovitog pristupa zaštiti okoliša. Unatoč destrukciji urbane i ruralne konzistentnosti i primjene općih obrazaca oblikovanja i pojednostavljivanja funkcija i oblika. Dijelom su se ipak očuvale povijesne strukture, a još više atraktivni krajobrazi, kao glavna uporišta identiteta Općine, usporedno s atraktivnim i privlačnim prostorima obale.

S gledišta temeljne zadaće uređenja prostora Općine, uvažavajući promjene imovinskopravnog sustava, od važnosti su:

- opasnosti neracionalnog korištenja prostora i
- opasnosti povećanog interesa za izgradnjom na određenim atraktivnim dijelovima obalnog prostora,

U Općini ove su opasnosti prisutne na dijelu njenog priobalnog teritorija orijentiranog prema Neretvanskom kanalu.

Nadalje, vrijednost nekog prostora leži i u njegovoj prometnoj povezanosti s važnijim i većim administrativnim, uslužnim i proizvodnim središtima izvan njega. Tek se tada potencijalni resursni kapaciteti prostora mogu aktivirati. Obzirom na stanje prometnica te prometnih pomorskih veza, općinski prostor nedopustivo je prometno zapostavljen. Loše je povezan i sa svojim, inače udaljenim, županijskim centrom Dubrovnikom. Tek trajektna veza Trpanj-Ploče ovom sivilu ulijeva malo svjetla.

More i morska obala u potpunosti prožimaju krajobraz i život ljudi Općine. Gospodarstvo Općine, velikim dijelom turistički orijentirano, vezano je uz komponentu mora, dijelom poljodjelski orijentirano u zoni naselja Donje i Gornje Vručice vezano je uz proizvodnju grožđa i vina. More, još uvijek čisto, prozirno i plavo bitan je potencijal za poticanje razvoja Općine. More je za Općinu značajan prirodni resurs, kako za turističko gospodarstvo, tako i za eventualni razvoj marikulture, a što još nije znanstveno istraženo. More i njegova ekološka ranjivost zahtijevaju dodatne napore zaštite. Istu zaštitu zahtijevaju i brojni vinogradi tipični za poljodjelski kraj Općine.

1.1.3. PLANSKI POKAZATELJI I OBAVEZE IZ DOKUMENATA PROSTORNOG UREĐENJA ŠIREG PODRUČJA I OCJENA POSTOJEĆIH PROSTORNIH PLANOVA

1.1.3.1. POKRIVENOST PODRUČJA OPĆINE PROSTORNIM PLANOVIMA

Općina Trpanj prostorno je oblikovana izdvajanjem svog današnjeg teritorija iz bivše općine Dubrovnik u okviru Općine Orebić, a potom iz Općine Orebić u okvir svojih današnjih granica. Općinski prostor uređuju dokumenti prostornog uređenja:

1. Strategija prostornog uređenja Republike Hrvatske (Sabor RH, 1997.g.), Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb.,
2. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske (NN br. 50/1999), Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja - Zavod za prostorno uređenje, Zagreb,
3. Prostorni plan Dubrovačko-neretvanske županije (Službeni glasnik Dubrovačko-neretvanske županije 6/03, 3/05, 07/10, 4/12– ispr., 9/13, 2/15, NN 10/15), Županijski zavod za prostorno uređenje, Dubrovnik,

1.1.3.4. ODNOS PREMA NEZAKONITOJ IZGRADNJI

U načelu postoje četiri vida nezakonite izgradnje:

- a) na pomorskom dobru;
- b) izvan planiranog građevnog područja;
- c) na površini drugačije namjene;
- d) u okviru planiranog građevnog područja;

Strategijom i Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske preporučeno je da se nezakonita izgradnja, tako gdje je to moguće, uključi u rješenje PPUO/G.

Smatra se da je problem nezakonite izgradnje posljedica nefunkcioniranja državnih službi zaduženih za provođenje važećih prostornih planova, ta da je samo poradi toga bilo potrebno donijeti Izmjene i dopune zakona o prostornom uređenju (NN 100/04) i Uredbu o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04), a ne zbog relativno loših prostornih planova.

U okviru obuhvata Plana, u rješavanju problema nezakonite izgradnje postavljeni su kriteriji za pojedine gore navedene tipove nelegalne izgradnje:

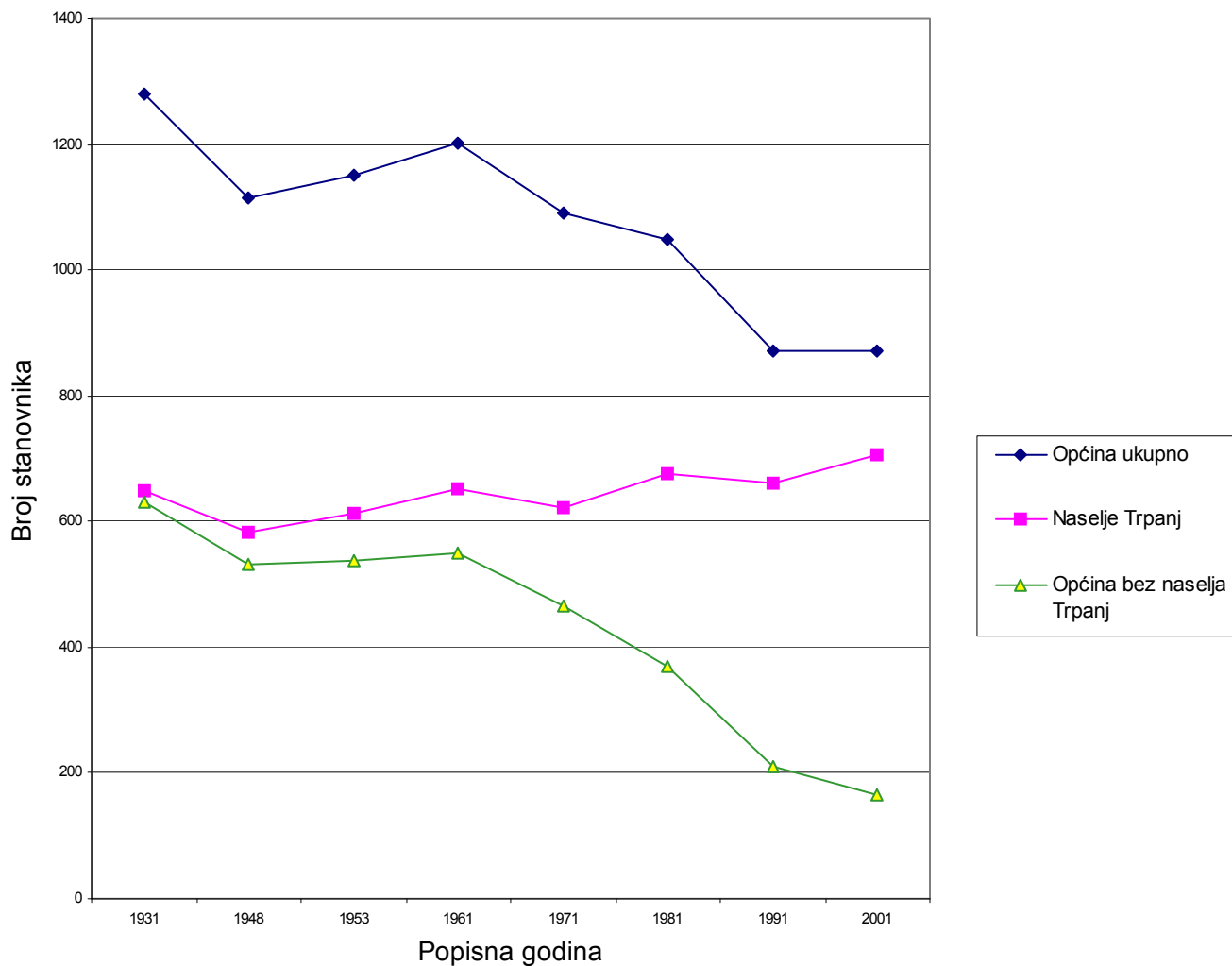
- tip ad. a) ovaj vid izgradnje nije moguće ozakoniti, jer je izgradnja izvršena na tuđem vlasništvu – pomorskom dobru. U obuhvatu Plana nije registriran takav vid izgradnje;
- tip ad. b) ovim je vid izgradnje Planom uključen u građevno područje, samo ako je s važećim građevnim područjem bio u izravnom neposrednom kontaktu (lokacija Dekovići u naselju Trpanj), a u okviru mogućih površina građevnog područja određenih Uredbom (članak 4.). To su slučajevi malih površina, izvorno planiranih ovim Planom sukladno preporuci iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske;
- tip ad. c) ovaj se vid izgradnje pojavio u okviru obuhvata Plana, međutim, kako su planirane zone za ugostiteljsko-turističku namjenu uključene u proračun g.p. naselja, a izgradnja nije u sukobu s ugostiteljsko-turističkom namjenom planiranom u Usklađenju

PPDNŽ moguće ju je bilo uključiti u rješenje ovoga Plana opet temeljem preporuke iz Strategije i Programa prostornog uređenja Republike Hrvatske;
 tip ad. d) ovaj vid izgradnje reguliran je poglavljem 9.5. «Nezakonito izgrađene zgrade i mogućnost njihove legalizacije» Odredaba za provođenje Plana. Razmjerno je najviše zastupljen u obuhvatu Plana, budući većina izgradnje nije sukladna zadanim gabaritima, pa će usklađenje s Odredbama Plana biti uvjet njihovog ozakonjenja.

GRAFIKON 1-2

GRAFIČKI PRIKAZ KRETANJA BROJA STANOVNIKA OPĆINE TRPANJ OD 1948. DO 2001. GODINE

1.1.4. OCJENA STANJA, MOGUĆNOSTI I OGRANIČENJA RAZVOJA U ODNOSU NA DEMOGRAFSKE, GOSPODARSKE I PROSTORNE POKAZATELJE

1.1.4.1. OCJENA DEMOGRAFSKOG STANJA⁴

1.1.4.1.1. KRETANJE BROJA STANOVNIKA

U Općini, prema Popisu stanovništva 2001. godine živio je 871 stanovnik. U odnosu na stanje 1948. godine kada je na prostoru današnje Općine živjelo 1115 stanovnika to je u navedenom vremenskom periodu od 53 godine iskazan apsolutni pad od 244 stanovnika ili pad od 4,6 stanovnika godišnje, odnosno ukupno 21,9% (indeks 0,78). U zadnjem popisnom razdoblju 1991/2001. godine stanovništvo Općine nije pokazalo porast svoje populacije, ali niti pad. Broj stanovnika ostao je isti kao za popisa 1991. godine, 871 stanovnik. (tablica 1-3 i 1-20 i grafikom 1-2).

TABLICA 1- 3

KRETANJE BROJA STANOVNIKA OPĆINE I NASELJA TRPANJ

Popisna godina	Općina				Središte - naselje Trpanj					Općina bez naselja Trpanj			
	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks	Relativni udio u općini	Broj stanovnika	Promjena aps.	Promjena %	Indeks
1931	1281				649				50,66	632			
1948	1115	-166	-12,96	0,87	582	-67	-10,32	0,90	52,20	533	-99	-15,66	0,84
1953	1151	36	3,23	1,03	612	30	5,15	1,05	53,17	539	6	1,13	1,01
1961	1203	52	4,52	1,05	652	40	6,54	1,07	54,20	551	12	2,23	1,02
1971	1090	-113	-9,39	0,91	623	-29	-4,45	0,96	57,16	467	-84	-15,25	0,85
1981	1047	-43	-3,94	0,96	676	53	8,51	1,09	64,57	371	-96	-20,56	0,79
1991	871	-176	-16,81	0,83	660	-16	-2,37	0,98	75,77	211	-160	-43,13	0,57
2001	871	0	0,00	1,00	707	47	7,12	1,07	81,17	164	-47	-22,27	0,78
1948-91		-244	-21,88	0,78		125	21,48	1,21			-369	-69,23	0,31

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Na kretanje ukupnog broja stanovnika Općine bitno utječu kako prirodno kretanje stanovništva (priraštaj) (Tablica 1-4), tako i prostorna pokretljivost stanovništva (migracije), odnosno u našem slučaju popisom ustanovljeno kretanje stanovništva (tablice 1-6 i 1-7).⁵: Tipovi općeg kretanja stanovništva u razdoblju od 1994. do 1998. godine, uzimajući u obzir Popis 2001. godine, ukazuju na proces vrlo slabe regeneracije imigracijom. Na razini cijele Općine opći tip kretanja stanovništva je vrlo slaba regeneracija imigracijom. (I4). Dio Općine izvan obuhvata naselja Trpanj pokazuje izrazito izumiranje (E4). Međutim, naselje Trpanj iskazuje razmjerno povoljan tijek općeg kretanja stanovništva, koje utječe i na cijeli prostor Općine, a može se okarakterizirati kao slaba regeneracija imigracijom (I3). (Tablica 1-5)

Očito je da se Općini Trpanj u okviru pet promatranih godina zaustavio proces izumiranja (E) kao opći tip kretanja stanovništva. Njega je zamijenio (kao dominantniji) imigracijski tip općeg kretanja. Ovi tipovi imaju pozitivnu migracijsku bilancu različitog intenziteta, pa se situacija naselja Trpanj ne isčitava potpuno loše. Međutim,

⁴ Popis stanovništva 2001. godine obrađen je djelomični jer još nisu bili dostupni svi podaci po naseljima, a niti po O/G.

⁵ FRIGANOVIĆ, M: "DEMOGRAFIJA, STANOVNIŠTVO SVIJETA", Školska knjiga, Zagreb, 1990., p.102.

ostaje kritična situacija u ostalim naseljima Općine, koja imaju eksodusni tip općeg kretanja stanovništva Duba, Donja i Gornja Vrućica. (Tablica 1-5)

Promatrajući podatke Popisa stanovništva 1991. godine (jer još nema istih podataka za 2001. godinu) o migracijskim obilježjima stanovništva Općine (tablice 1-6 i 1-7) uočavamo da u Općini ipak živi čak 47,5% doseljenog stanovništva, a da tek 52,5% stanovništva od rođenja stanuje u Općini. Međutim, 15,5% doseljenika došljaci su iz bivše općine Dubrovnik, ali čak 16,9% izvan nje. Važno je uočiti, da broj doseljenih iz drugih država iznosi čak 15,2%. Kao mjesto doseljavanja prednjači naselje Trpanj sa 54,7% doseljenog stanovništva. Čak 38,3% njegovih doseljenika je iz druge općine (izvan bivše općine Dubrovnik) a 18,2% iz druge današnje države. Druga naselja znatno su manje privlačna (tablica 1-6), što pokazuje točnost zaključaka temeljem tablica 1-4 i 1-5. Doseljavanje je bilo izrazito u razdoblju između 1961. i 1991. godine. (Tablice 1-6 i 1-7)

TABLICA 1-4
STRUKTURA KRETANJA STANOVNIŠTVA OPĆINE U RAZDOBLJU 1994 - 1998. GODINA

Općina Trpanj										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	1047	871	853	836	818	801	783	765	748
ROĐENI	Aps.					1	2	5	1	2
UMRLI	Aps.					7	6	10	13	15
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-6	-4	-5	-12	-13
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					-18	-18	-18	-18	-18
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					-12	-14	-13	-6	-5
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					-14,2	-17,0	-16,1	-7,3	-6,2
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-7,3	-5,0	-6,4	-15,7	-17,4
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					-21,5	-22,0	-22,5	-23,0	-23,5
Naselje Trpanj										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	676	660	658	657	655	654	652	650	649
ROĐENI	Aps.					1	1	3	1	1
UMRLI	Aps.					4	0	8	11	8
PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-3	1	-5	-10	-7
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					-2	-2	-2	-2	-2
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					1	-3	3	8	5
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					2,1	-4,0	5,2	12,9	8,3
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-4,6	1,5	-7,7	-15,4	-10,8
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					-2,4	-2,4	-2,5	-2,5	-2,5
Općina Trpanj bez naselja Trpanj										
Godište		1981	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998
BROJ STANOVNIKA	Aps.	371	211	195	179	163	147	131	115	99
ROĐENI	Aps.					0	1	2	0	1
UMRLI	Aps.					3	6	2	2	7

PRIRODNI PRIRAŠTAJ	Aps.					-3	-5	0	-2	-6
STVARNI RAST STANOVNIŠTVA	Aps.					-16	-16	-16	-16	-16
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	Aps.					-13	-11	-16	-14	-10
DOSELJENO (+) - ISELJENO (-)	%					-79,8	-74,8	-122,1	-121,7	-101,0
STOPA PRIRODNOG KRETANJA.	%					-18,4	-34,0	0,0	-17,4	-60,6
STOPA POPISOM UTVRĐ .KRETANJA	%					-98,2	-108,8	-122,1	-139,1	-161,6

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-5
TIPOVI OPĆEG KRETANJA STANOVNIŠTVA U OPĆINI TRPANJ U
RAZDOBLJU 1994. – 1998.

Prostorni obuhvat/godište	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.
Općina Trpanj	Vrlo slaba regeneracija	Vrlo slaba regeneracija	Vrlo slaba regeneracija	Vrlo slaba regeneracija	Vrlo slaba regeneracija
Naselje Trpanj	Regeneracija imigracijom	Ekspanzija imigracijom	Slaba regeneracija	Slaba regeneracija	Slaba regeneracija
Općina bez naselja Trpanj	Izumiranje E4	Izumiranje E4	Izumiranje E4	Izumiranje E4	Vrlo slaba regeneracija

TABLICA 1-6
MIGRACIJSKA OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA OPĆINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika 1991.	Od rođenja stanuje u istom mjestu		Doseljeno stanovništvo		Doseljeno iz iste općine (bivše)		Doseljeno iz druge općine (izvan bivše)		Doseljeno iz druge države i ostalo	
			Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	48	73,8	17	26,2	11	16,9	3	4,6	3	4,6
2	DUBA	67	54	80,6	13	19,4	5	7,5	4	6,0	4	6,0
3	GORNJA VRUĆICA	79	56	70,9	23	29,1	11	13,9	9	11,4	3	3,8
4	TRPANJ	660	299	45,3	361	54,7	108	16,4	131	19,8	122	18,5
	UKUPNO Popis 1991.	871	457	52,5	414	47,5	135	15,5	147	16,9	132	15,2

	UKUPNO Popis 2001.	871	375	43,1	496	56,9	132	15,155	87	10,0	271	31,1
--	--------------------	-----	-----	------	-----	------	-----	--------	----	------	-----	------

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz prethodno rečenog i tablice 1-6 proizlazi da Općina ima znatne potencijale kojima može privući stanovništvo u svoj prostor. Uočava se, dapače, povećanje postotne zastupljenosti doseljenog u stalnom stanovništvu Općine u zadnjih deset godina sa 47,5% 1991. godine na 56,9 % 2001. godine. Privlačnost Općine temelji se, međutim, samo na atraktivnosti prostora za odmor u zoni naselja Trpanj. Ustanovljeni tipovi općeg kretanja stanovništva Općine odraz su cjelokupnog društveno-gospodarskog razvoja prostora koji je u konačnici imao utjecaj i na demografske procese u Općini.

Razmjerna udaljenost od županijskog središta Dubrovnika, trajektna veza s Pločama, te slaba prometna povezanost sa širim prostorom s jedne strane, ali more i krajobrazno privlačni prostori Općine, osobito priobalne padine i uvale prema Neretvanskom kanalu,

čine prostor Općine privlačnim za sekundarni vid stanovanja i za turističku ponudu. Sve navedeno je utjecalo, utječe i utjecat će na kretanje stanovništva Općine.

TABLICA 1-7
 STRUKTURA MIGRACIJSKIH OBILJEŽJA STANOVNIŠTVA OPĆINE TRPANJ I
 NASELJA TRPANJ 1991. GODINE

Obilježje	Općina			Središnje naselje			Općina bez središta		
	Aps.	%	%	Aps.	%	%	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIKA	871	100,0		660	100,0		211	100,0	
OD ROĐENJA STANUJE U ISTOM NASELJU	457	52,5		299	45,3		158	74,9	
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	414	47,5	100,0	361	54,7	100,0	53	25,1	100,0
IZ ISTE OPĆINE (bivše)	135		32,6	108		29,9	27		50,9
IZ DRUGE OPĆINE RH	147		35,5	131		36,3	16		30,2
OSTALO	132		31,9	113		31,3	19		35,8
1940. I PRIJE	20		4,8	15		4,2	5		9,4
1941-1945.	14		3,4	13		3,6	1		1,9
1946-1960.	78		18,8	65		18,0	13		24,5
1961-1970.	100		24,2	85		23,5	15		28,3
1971-1980.	73		17,6	68		18,8	5		9,4
1981-1985	39			38			1		
1986-1991	55			51			4		
1981-1991	94		22,7	89		24,7	5		9,4
Ostalo	35		8,5	26		7,2	9		17,0
UKUP. DOSELJ. DO 91.g.	414		100,0	361		100,0	53		100,0

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb

1.1.4.1.2. STRUKTURA STANOVNIŠTVA

SPOLNA I DOBNA STRUKTURA

Dobna struktura odražava društveno-gospodarska zbivanja i političke prilike u prošlosti, a daje temelj za razumijevanje daljnjih mogućnosti reprodukcije stanovništva i neke važne činjenice na temelju kojih je moguće planiranje gospodarskog razvoja.

U spolnoj strukturi stanovništva, gledajući cjelokupnu populaciju Općine, prema popisu 1991. godine ženskog dijela populacije ima 5,7% više, pa se realno može kazati da je u Općini nešto malo veći udio žena. Svojstveno je da u mlađim dobnim skupinama, prevladavaju muškarci. Žene izrazito prevladavaju u dobnj skupini 45-49 godine i u najstarijim dobnim skupinama od 65 godina na više. (Tablica 1-8.)

Dobna struktura stanovništva Općine po velikim dobnim skupinama prema popisu stanovništva 1991. godine (tablica 1-9.) pokazuje da je gotovo polovica populacije Općine u srednjoj dobnj skupini od 20-59 godina (47,3%), da je dobnj skupina od 0-19 godina zastupljenošću nepovoljno mala (20,4%), a da je zastupljenost u skupini u kojoj je stanovništvo starije od 60 godina dosta veliko (30,5%). Stoga je i koeficijent starosti stanovništva Općine izrazito nepovoljan i iznosi 1,49. Ova njegova vrijednost ukazuje na razmjerno vrlo staro stanovništvo Općine. Poradi podjednakog broja muškaraca i žena, a manjeg broja muškaraca u starijim dobnim razredima to je i koeficijent starosti muškog dijela stanovništva (1,16) povoljniji od koeficijenta starosti ženskog dijela stanovništva (1,83). Oba su koeficijenta izrazito nepovoljna. (Tablice 1-8 i 1-9).

TABLICA 1-8
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE 1991. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Višak %
0-4	17	56,7	13	43,3	30	13,3
5-9	23	56,1	18	43,9	41	12,2
10-14	21	42,0	29	58,0	50	-16,0
15-19	28	49,1	29	50,9	57	-1,8
20-24	32	64,0	18	36,0	50	28,0
25-29	20	50,0	20	50,0	40	0,0
30-34	28	54,9	23	45,1	51	9,8
35-39	28	52,8	25	47,2	53	5,7
40-44	34	54,0	29	46,0	63	7,9
45-49	12	37,5	20	62,5	32	-25,0
50-54	28	45,9	33	54,1	61	-8,2
55-59	29	46,8	33	53,2	62	-6,5
60-64	36	50,7	35	49,3	71	1,4
65-69	24	41,4	34	58,6	58	-17,2
70-74	13	37,1	22	62,9	35	-25,7
75 i više	30	29,4	72	70,6	102	-41,2
Nepoznato					15	
UKUPNO	403	46,3	453	52,0	871	-5,7

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-9
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA 1991. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	89	10,2	89	10,2	178	20,4
20-59	211	24,2	201	23,1	412	47,3
60 +	103	11,8	163	18,7	266	30,5
Ostalo					15	1,7
Ukupno	403	46,3	453	52,0	871	100,0
Indeks starosti	1,16		1,83		1,49	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U pravilu, ona naselja/Općine/Gradovi koja imaju konstantan demografski nazadak imaju i nepovoljan odnos starosnih razreda. Ako se uzme da je vrijednost koeficijenta 0,4 granična vrijednost, koja određuje što se u budućnosti može očekivati u razvoju naselja/Općine/Grada, tada se za sve vrijednosti koje premašuju vrijednost navedenog indeksa može očekivati manje ili više daljnja negativna tendencija demografskog razvoja. Indeks starosti na razini Općine iznosi 1,49 (tablica 1-9) što je izrazito nepovoljno.

U narednim tablicama 1-8a i 1-9a prikazani su rezultati iz Popisa 2001. godine koji su još nepovoljniji. Može se zaključiti da se negativni procesi starenja i izumiranja i dalje nastavljaju.

TABLICA 1-8a
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE 2001. GODINE

Dobne skupine	Muškarci		Žene		Ukupno	
	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	Višak % (+)M (-)Ž
0-4	21	50,0	21	50,0	42	0,0
5-9	12	36,4	21	63,6	33	-27,3
10-14	16	47,1	18	52,9	34	-5,9
15-19	19	51,4	18	48,6	37	2,7
20-24	17	41,5	24	58,5	41	-17,1
25-29	33	52,4	30	47,6	63	4,8
30-34	26	52,0	24	48,0	50	4,0
35-39	24	50,0	24	50,0	48	0,0
40-44	36	64,3	20	35,7	56	28,6
45-49	25	47,2	28	52,8	53	-5,7
50-54	34	51,5	32	48,5	66	3,0
55-59	20	41,7	28	58,3	48	-16,7
60-64	29	43,9	37	56,1	66	-12,1
65-69	22	32,4	46	67,6	68	-35,3
70-74	35	51,5	33	48,5	68	2,9
75 i više	36	37,1	61	62,9	97	-25,8
Nepoznato					1	
UKUPNO	405	46,5	465	53,4	871	-6,9

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-9a
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM
SKUPINAMA 2001. GODINE

Dobne skupine	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo		Ukupno stanovništvo	
	Aps.M	%M	Aps.Ž	%Ž	Aps.U	%U
0-19	68	7,8	78	9,0	146	16,8
20-59	215	24,7	210	24,1	425	48,8
60 +	122	14,0	177	20,3	299	34,3
Ostalo					1	0,1
Ukupno	405	46,5	465	53,4	871	100,0
Indeks starosti	1,79		2,27		2,05	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

U tablicama 1-10 i 1-10a uspoređeni su podaci o starosti stanovništva po velikim dobnim skupinama. I ovi podaci ukazuju na tragičnu starosnu strukturu Općine i njeno daljnje pogoršavanje, budući su podaci Popisa 2001. godine još gori od podataka Popisa 1991. godine.

TABLICA 1-10
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA I NASELJIMA 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanov.	0-19		20-59		60 +		Nepoznato		Koef. starosti
			Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	
1	DONJA VRUĆICA	65	9	13,8	27	41,5	29	44,6	0	0,0	3,22
2	DUBA	67	8	11,9	25	37,3	34	50,7	0	0,0	4,25
3	GORNJA VRUĆICA	79	12	15,2	31	39,2	34	43,0	2	2,5	2,83
4	TRPANJ	660	149	22,6	329	49,8	169	25,6	13	2,0	1,13
	UKUPNO	871	178	20,4	412	47,3	266	30,5	15	1,7	1,49

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-10a
DOBNA STRUKTURA STANOVNIŠTVA OPĆINE PO VELIKIM DOBNIM SKUPINAMA I NASELJIMA 2001. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanov.	0-19		20-59		60 +		Nepoznato		Koeficijent
			Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	
1	DONJA VRUĆICA	48	2	4,2	21	43,8	25	52,1	0	0,0	12,50
2	DUBA	54	3	5,6	17	31,5	34	63,0	0	0,0	11,33
3	GORNJA VRUĆICA	62	7	11,3	30	48,4	25	40,3	0	0,0	3,57
4	TRPANJ	707	134	19,0	357	50,5	215	30,4	1	0,1	1,60
	UKUPNO	871	146	16,8	425	48,8	299	34,3	1	0,1	2,05

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

GOSPODARSKA STRUKTURA

Prema popisu stanovništva 1991. godine (jer s novijim podacima za sada još nije bilo moguće raspolagati) od ukupnog broja stanovnika Općine bilo je samo 28,59% aktivnih i čak 34,44% uzdržavanih, a 28,01% s osobnim izvorima prihoda. (Tablica 1-11). Iz iste tablice vidimo da je odnos primarnih, sekundarnih i tercijarnih djelatnosti nejednak. Sekundarne su djelatnosti najslabije zastupljene. Zastupljene su sa 8,43% aktivnog stanovništva. Slijede primarne djelatnosti sa značajnih 16,87% od aktivnog stanovništva. Stanovništvo ovoga sektora djelatnosti u cijelosti je aktivno u djelatnosti poljodjelstva i ribarstva. Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost najviše je zastupljeno u tercijarnim djelatnostima sa značajnih 54,62% aktivnog stanovništva. U okviru ove grupe djelatnosti dominiraju trgovina (12,05%) i ugostiteljstvo i turizam (11,65%) te promet i veze (9,24%).

Raspored stanovništva po djelatnostima ukazuje na izrazitu usmjerenost Općine, a praktično naselja Trpnja prema uslugama u kojima dominira trgovina, ugostiteljstvo i turizam te promet i veze. Ostale su djelatnosti simbolično zastupljene. (Tablica 1-11).

Nisu bili pristupačni podaci o zaposlenim u tercijarnim djelatnostima prema mjestu rada na temelju čeka bi se mogao utvrditi stupanj relativne opremljenosti uslugama naselja Općine, već su ti podaci bili pristupačni samo prema mjestu stanovanja (tablica 1-12).

Zato se tek može samo pretpostaviti, da je koncentracija zaposlenih, odnosno radnih mjesta (pa prema tome i onih zaposlenih u tercijarnim djelatnostima) u općinskom središtu. Što vrijednosti navedene u tablici 1-12 i potvrđuju. Iz tablice je vidljivo da u naselju Trpanj stanuje čak 72,9% aktivnog stanovništva koje obavlja djelatnost u tercijarnim djelatnostima.

TABLICA 1-11
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA OPĆINE 1991.
GODINE

DJELATNOST	Aps.	%	%
UKUPNO STANOVNIŠTVO	871	100,00	
I AKTIVNO STANOVNIŠTVO - ukupno	249	28,59	100,00
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO OBAVLJA DJELAT.	204		
1. PRIMARNE DJELATNOSTI	42		16,87
a) Poljoprivreda i ribarstvo	41		16,47
b) Šumarstvo	1		0,40
c) Vodoprivreda	0		0,00
2. SEKUNDARNE DJELATNOSTI	21		8,43
a) Industrija i rudarstvo	18		7,23
b) Građevinarstvo	3		1,20
3. TERCIJARNE DJELATNOSTI	136		54,62
a) Promet i veze	23		9,24
b) Trgovina	30		12,05
c) Ugostiteljstvo i turizam	29		11,65
d) Obrtništvo i osobne usluge	10		4,02
e) Komunalne i stambene djelatnosti	1		0,40
f) Financijske, tehničke i poslovne usluge	2		0,80
g) Obrazovanje, znanost, kultura i informacije	19		7,63
h) Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	10		4,02
i) Tijela državne vlasti, lokalna samoupr., fondovi i sl.	12		4,82
4. NERAZVRSTANO	5		2,01
AKTIVNO STANOVNIŠTVO ŠTO NE OBAVLJA DJELAT.	45		18,07
II OSOBE S VLASTITIM IZVOROM PRIHODA	244	28,01	
III UZDRŽAVANO STANOVNIŠTVO	300	34,44	
IV U INOZEMSTVU	78	8,96	
V NEDEFINIRANO	0	0,00	

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-12
EKONOMSKA STRUKTURA AKTIVNOG STANOVNIŠTVA KOJE OBAVLJA
DJELATNOST PO NASELJIMA OPĆINE 1991. GODINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika ukupno		Aktivno stanovništvo svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Aktivno stanovništvo		Primarne djelatnosti		Sekundarne djelatnosti		Tercijarne djelatnosti		Nerazvrstano		U tercijaru od aktivnih što obavljaju djelatnost
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	
1	DONJA VRUĆICA	65	6	6	100,0	3	50,0	0	0,0	3	50,0	0	0,0	3	50,0	0	0,0	1,47
2	DUBA	67	6	6	100,0	4	66,7	0	0,0	2	33,3	0	0,0	2	33,3	0	0,0	0,98
3	GORNJA VRUĆICA	79	29	26	100,0	14	53,8	2	7,7	10	38,5	0	0,0	10	38,5	0	0,0	4,90
4	TRPANJ	660	208	166	100,0	21	12,7	19	11,4	121	72,9	5	3,0	121	72,9	5	3,0	59,31
	UKUPNO	871	249	204	100,0	42	20,6	21	10,3	136	66,7	5	2,5	136	66,7	5	2,5	66,67

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

Iz raspoloživih podataka nije moguće utvrditi dio radnika (od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost) koji ostaje na radu u Općini, odnosno, dio koji putuje na rad u radne centre izvan današnje Općine. U svakom slučaju u Općini od ukupno 871 stanovnika ima samo 153 radnika odnosno 23,2% populacije. U okviru svog mjesta stanovanja ostaje raditi čak 79,5% radnika Općine, a izvan svoga mjesta stanovanja na rad putuje 5,1% radnika. U drugom mjestu, radi samo 20,5% (tablica: 1-13). Uzimajući u obzir prethodno iznesene podatke vrlo u Općini ima malo radnika, koji uglavnom ostaju raditi u Općini u njenom središtu Trpnju.

Takvom zaključku pridonosi i broj dnevnih migranata u Općini koji iznosi svega 5,1% što je zanemariva vrijednost.

Razmjerno veliki postotak stanovništva u primarnim djelatnostima (16,87% od aktivnih - tablica: 1-11) pokazuje jak primarni sektor. Bitno je jači tercijarni sektor (54,62% od aktivnih) i to većinom u trgovini i ugostiteljstvu i turizmu, a tek potom u prometu i vezama. To znači da u Općini postoji razmjerno značajna vezanost za navedene djelatnosti, a manje za djelatnosti uprave (4,82%). Vrijednosti primara i tercijara, ukazuju na bitnu funkcionalnu usmjerenost prema trgovini, turizmu i ugostiteljstvu, prometu i vezama, administraciji i izvjesnu funkcionalnu usmjerenost prema poljodjelstvu.

U nemogućnosti da se od Državnog zavoda za statistiku pribave podaci o izvoru prihoda domaćinstava za 1991. godinu, moraju se donositi određeni zaključci na posredan način. Dakle, uzimajući u obzir da je u Općini u primarnim djelatnostima zaposleno malo aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost (16,87% od aktivnog stanovništva Općine), a što je više od podatka iznesenog u tablici 1-14 obavlja zanimanje na gospodarstvu (6,83%), te da je u odnosu na taj podatak razmjerno mnogo domaćinstava s gospodarstvom (čak 21,8%, tablica 1-15), a temeljem već prethodno iznesenih podataka, za zaključiti je da je u Općini još razmjerno malo domaćinstava s mješovitim

izvorom prihoda, odnosno da je završio proces društva koje je bilo jednom nogom vezano za zemlju i dodatne prihode sa zemlje.

Usmjerenje je očito prema drugim izvorima prihoda. Gledajući tablicu 1-11 i odnos aktivno stanovništvo : osobe s osobnim prihodima : uzdržavano stanovništvo očito je da su izvori utemeljeni na ljetnom iznajmljivanju privatnih smještajnih kapaciteta turistima, a ne vezanost za zemlju. To su starije osobe koje nisu u radnom odnosu.

TABLICA 1-13
RADNICI OPĆINE PREMA MJESTU RADA PO NASELJIMA 1991. GODINE

Br.	Naselje	Broj stanovnika ukupno		Stanovništvo u zemlji svega		Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega		Radnici svega		Radnici sevega postotak od ukupnog st.		Rade u mjestu stanovanja		Rade u mjestu stanovanja post. od radnika svega		Rade u drugom mjestu ukupno		Od toga rade u drugom mjestu iste općine (bivše)		U drugoj općini RH		U inozemstvu		Dnevni migranti		Dnevni migranti postotak od radnika svega		Rade u mjestu stanovanja. Postotak od aktivnog stan.		Radnici od aktivnog stanovništva što obavlja djelatnost	
		Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%		
1	DONJA	65	48	6	6	9,2	4	66,7	2	33,3	0	0,0	2	12	0	0,0	2	12	0	0,0	2	12	0	0,0	0	0,0	66,7	100,00			
2	DUBA	67	46	6	4	6,0	2	50,0	2	50,0	0	0,0	2	0	0	0,0	2	0	0	0,0	2	0	0	0,0	33,3	66,67					
3	GORNJA	79	77	29	13	16,5	6	46,2	7	53,8	6	85,7	1	0	5	38,5	20,7	44,83													
4	TRPANJ	660	622	208	153	23,2	128	83,7	25	16,3	12	48,0	11	5	4	2,6	61,5	73,56													
	UKUPNO	871	793	249	176	20,2	140	79,5	36	20,5	18	50,0	16	17	9	5,1	56,2	70,68													

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-14
POLJOPRIVREDNO STANOVNIŠTVO OPĆINE PREMA AKTIVNOSTI 1991. GODINE S POSTOTKOM UDJELA AKTIVNOG POLJOPRIVREDNOG STANOVNIŠTVA U UKUPNOM STANOVNIŠTVU NASELJA

Br.	Naselje	Broj stanovnika	Aktivno stanovništvo svega	Aktivno stanovništvo što obavlja djelatnost svega	Ukupno poljoprivredno stanovništvo svega	Ukupno nepoljoprivredno stanovništvo	Aktivno poljoprivredno stanovništvo	gospodarstvu	Obavlja zanimanje na	Uzdržavano poljoprivredno stanovništvo		Ukupno poljoprivredno stanovništvo u ukupnom stanovništvu naselja		Aktivno poljoprivredno u ukupnom stanovništvu što obavlja djelatnost	
										Aps.	%	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA	65	6	6	10	55	3	0	0,00	7	15,4	50,0	50,000		
2	DUBA	67	6	6	6	61	3	2	33,33	3	9,0	50,0	50,000		
3	GORNJA	79	29	26	21	58	14	12	41,38	7	26,6	53,8	48,276		
4	TRPANJ	660	208	166	16	644	9	3	1,44	7	2,4	5,4	4,327		
	UKUPNO	871	249	204	53	818	29	17	6,83	24	6,1	14,2	11,647		

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

TABLICA 1-15
BROJ DOMAĆINSTAVA I DOMAĆINSTVA PREMA POSJEDOVANJU
POLJOPRIVREDNOG GOSPODARSTVA OPĆINE PO NASELJIMA 1991.
GODINE S POSTOTKOM DOMAĆINSTAVA BEZ POLJOPRIVREDNOG
GOSPODARSTVA

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Ukupan broj domaćinstava	Prosječni broj članova domaćinstva	Ima gospodarstvo		Nema gospodarstvo	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	26	2,5	13	50,0	13	50,0
2	DUBA	67	29	2,3	15	51,7	14	48,3
3	GORNJA VRUĆICA	79	37	2,1	22	59,5	15	40,5
4	TRPANJ	660	252	2,6	25	9,9	227	90,1
	UKUPNO	871	344	2,5	75	21,8	269	78,2

Izvor. Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

OBRAZOVNA STRUKTURA

Od ukupnog broja stanovnika Općine 32,38% stanovnika ima srednje, više i visoko obrazovanje. To je podatak koji, ako se dopuni s prethodnim analizama, osobito analizama po sektorima djelatnosti, pokazuje sukladnost s brojem zaposlenih u primarnim i tercijarnim djelatnostima. Ukazuje i na činjenicu da je brojnost aktivnih u sektoru tercijarnih djelatnosti ipak u okviru bolje kvalificirane radne snage. U želji da se promjeni zastupljenost stanovništva u sektorima djelatnosti, te da se još više podigne razina usluga uslužnog sektora u Općini, bit će potrebno dalje poboljšati školsku spremu stanovništva Općine. (Tablica 1-16.)

TABLICA 1-16
STANOVNIŠTVO OPĆINE STARO 15 I VIŠE GODINA PREMA ŠKOLSKOJ
SPREMI 1991. GODINE

Broj	Naselje	Stanovništvo ukupno	Staro 15 i više godina ukupno	Bez školske spreme ukupno	Osnovno obrazovanje	Srednje obrazovanje	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato	Srednje + više + visoko obrazovanje	
		Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	Aps.	%
1	DONJA VRUĆICA	65	57	1	28	6	0	1	1	7	10,77
2	DUBA	67	61	4	12	10	1	0	0	11	16,42
3	GORNJA VRUĆICA	79	73	3	15	11	0	0	0	11	13,92
4	TRPANJ	660	559	26	149	189	43	21	13	253	38,33
	UKUPNO	871	750	34	204	216	44	22	14	282	32,38

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.1.3. STRUKTURA STAMBENOG PROSTORA

Struktura stambenog prostora Općine potvrđuje njenu veliku atraktivnost za odmor i rekreaciju. Objašnjava također gospodarsku strukturu stanovništva i gospodarsku

usmjerenost Općine. U Općini je registrirano 755 stambenih jedinica (Popis 1991. godine jer se podacima Popisa 2001. godine za ovu kategoriju podataka još ne raspoložuje). Od navedenog broja 324 stambene jedinice su stalno nastanjene (42,9%), a 128 stambenih jedinica nastanjeno je privremeno (čak 17,0%).

Udio stambenih jedinica namijenjenih odmoru i rekreaciji iznosi 38,1%. Zbrajajući stambene jedinice privremeno nastanjene i stambene jedinice za odmor i rekreaciju to ukupno iznosi 416 stambenih jedinica ili 55,10%. Ovaj podatak ukazuje na veliku brojnost povremenih weekend stanovnika. Dakle preko polovice stambenih jedinica Općine namijenjeno je sekundarnom stanovanju. (Tablica 1-17). Uz faktor porodice za ovaj tip stanovanja 3,5 člana 1991. godine, proizlazi da je 1991. godine u Općini Trpanj moglo dulje ili kraće boraviti, u ovom tipu stanovanja, približno 1456 povremena stanovnika.

Nadalje, uz već utvrđeni opći tip kretanja stanovništva za Trpanj slaba regeneracija imigracijom, očito je da neki povremeni stariji stanovnici vremenom postaju stalni stanovnici Općine Trpanj.

TABLICA 1-17

STANOVI PREMA KORIŠTENJU I STANDARD STANOVANJA OPĆINE 1991. GODINE

Broj	Naselje	Broj stanovnika	Površina stanova m2	Ukupan broj stanova Aps.	Nastanjeni	Privremeno nastanjeni	Napušteni	Za odmor i rekreaciju	Za sezonske radove	Isključivo za djelatnost	Broj osoba po stanu st/osob	Broj m2 po osobi osob/m2	Broj stanova za odmor u odnosu na ukupan broj stanova
1	DONJA VRUĆICA	65	2707	50	21	29	0	0	0	0	1,3	41,65	0
2	DUBA	67	5543	88	27	24	2	33	2	0	0,76	82,73	37,5
3	GORNJA VRUĆICA	79	3598	40	36	2	0	0	2	0	1,98	45,54	0
4	TRPANJ	660	45245	577	240	73	5	255	2	2	1,14	68,55	44,19
	UKUPNO	871	57093	755	324	128	7	288	6	2	1,15	65,55	38,15
						128	plus	288					
												416	55,10

Izvor: Publikacije Državnog zavoda za statistiku, Zagreb.

1.1.4.2. OCJENA GOSPODARSKOG STANJA

Od početka devedesetih godina, uslijed političkih i gospodarskih promjena, došlo je do propadanja ili zaostajanja dotadašnjih poduzeća i otvaranja novih. U svakoj od gospodarskih djelatnosti došlo je do povećanja broja novih tvrtki. Najveći broj nastao je u djelatnosti trgovine, industrije, građevinarstva i novčanih usluga.

Industrija. Očekuje se u budućnosti razmjerno veći razvoj industrijske proizvodnje, što bi se trebalo odraziti i u Općini u kojoj danas nema industrijskih pogona.

Obrtništvo Obrti su se razvijali prema potrebama pojedinih gospodarskih grana i stanovništva. Temeljna obilježja politike ranijeg sustava prema obrtništvu odnosila su se na ograničavanje razvoja privatnog sektora fiskalnim i drugim nestimulativnim mjerama ekonomske politike. Obrtništvo je bilo na rubu društvenog i gospodarskog interesa. Te se posljedice još osjećaju. Danas se ono treba nametnuti kao snažan gospodarski i financijski čimbenik ukupne gospodarske stabilizacije uz obogaćivanje tržišta raznovrsnim proizvodima i uslugama. Ono treba biti poticaj novog proizvodnog i uslužnog zapošljavanja i izgradnje kvalitetnih stručnih kadrova. Sukladno važećim Prostornom planu Općina nema gospodarsku zonu.

Poljodjelstvo je u smislu osnovne gospodarske djelatnosti umjereno razvijeno. Vinogradi zauzimaju svega 1,8% površine Općine, a 26,48% površina Općine pokrivaju šume i šumsko zemljište. Oranice zauzimaju 1,5%, a voćnjaci koji uključuju maslinike 4.9% površine Općine. (Tablica 1-18). Već nekoliko desetljeća razvoj poljodjelstva u Općini kao i u Županiji odlikuje napuštanje obradivih površina. Napuštaju se dijelom površine na kojima nema uvjeta za razvoj intenzivne proizvodnje, ali i proizvodno uporabive površine zbog odlaska poljoprivrednika ili zbog toga što se smanjio interes za poljoprivrednu proizvodnju što je u Općini Trpanj iz prethodno prezentiranih podataka izrazit slučaj. Osim smanjenja obradivih površina sve je veća pojava neobradivih oranica, vinograda, a u zadnje vrijeme zbog poticaja ipak se ponovno uređuju zapušteni maslinici. Oni se još uvijek vode kao obradivo tlo, ali se stvarno ne obrađuju, na njima se ne proizvodi. Broj aktivnog poljoprivrednog stanovništva se iz više razloga dugi niz godina smanjuje i danas je zanemariv.

TABLICA 1-18: POVRŠINA OPĆINE TRPANJ TE RASPORED PO KULTURAMA I KLASAMA ZEMLJIŠTA PREMA EVIDENCIJI UREDA ZA KATASTAR.

NAZIV KULTURE		POVRŠINA	PRIHOD	BROJ	POSTOTAK
		M2	KN.	APS.	POVRŠINE
m2					
DVORIŠTA		86876	45114	371	0,13
CESTE I PUTEVI		18020	305257	674	0,86
VODE		1109478	68014	42	0,19
ZEMLJIŠTA POD ZGRADAMA		11749	141095	1421	0,40
OSTALA ZEMLJIŠTA		42275	9430682	1341	26,42
0					
Fizička			4714353	2825	13,21
Pravna			5275809	1024	14,78
UKUPNO					
			9990162	3849	27,99
ORANICA			545665	2137	1,53
VOĆNJAK			1741771	6853	4,88
VINOGRAD			643004	1414	1,80
PAŠNJAK			9753446	7450	27,32
ŠUMA			13022985	1772	36,48
			0	0	0,00
			0	0	0,00
0					
Fizička			14148629	18676	39,64